

ΕΛΕΝΑ
ΓΚΙΚΑ-ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

Καθρέφτες
και
είδωλα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Καθρέφτες και είδωλα**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Έλενα Γκίκα-Πετρουλάκη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κυριακή Κάσση
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Βίκυ Αυδή
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Έλενα Γκίκα-Πετρουλάκη, 2018
© Φωτογραφιών εξωφύλλου:
Vanessa Skotnitsky/Arcangel, donatas1205/Shutterstock Images
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2018

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2640-2
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2641-9

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΕΛΕΝΑ
ΓΚΙΚΑ-ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

Καθρέφτες
και
είδωλα

Στη μνήμη της μητέρας μου

«**Θ**α μου πεις;»

Η ερώτηση έχει διατυπωθεί πολλές φορές. Τόσο πολλές, που τώρα πια ακούγεται σαν κούφια ηχώ. Το φάντασμα μιας ερώτησης που στέκεται μετέωρο αναμένοντας μια απάντηση που δεν ήρθε ποτέ. Τι νόημα θα είχε να έρθει τώρα;

Ρίχνω μια ματιά στη Μάρω. Η έκφρασή της με βεβαιώνει πως για εκείνη έχει νόημα. Θυμάμαι την πρώτη φορά που με ρώτησε. Τη δέκατη. Την εκατοστή. Χαμογελώ στη σκέψη του πόσο έχει αλλάξει μέσα στα χρόνια η γκριμάτσα που συνοδεύει την ερώτηση.

Στην αρχή η Μάρω με ρωτούσε με δυσπιστία και περιφρόνηση. Την περιφρόνηση που επιφυλάσσει ο εγκληματίας για έναν εγκληματία χειρότερο από τον ίδιο. Δεν την παρεξηγώ. Καταλαβαίνω· είναι ανακουφιστικό να βλέπεις κάποιον χειρότερο από εσένα. Η εικόνα του εαυτού μας ομορφαίνει αν τη συγκρίνουμε με μια ασχήμια μεγαλύτερη απ' τη δική μας. Και τη δική μου ασχήμια, την ασχήμια των πράξεών μου, δύσκολα μπορεί να την ανταγωνιστεί κάποιος.

Μετά την περιφρόνηση ήρθε η ειρωνεία και ο χλευασμός. Η Μάρω και οι υπόλοιπες είχαν πειστεί πως απολάμβανα την αύρα μυστηρίου που δημιουργούσε η σιωπή μου. Ήθελαν να καυ-

τηριάζουν αυτό που στα μάτια τους φάνταζε σαν επιτηδευμένη ανωτερότητα.

Το δράμα μου, τουλάχιστον όσα ήξεραν γι' αυτό από τις εφημερίδες και τα κουτσομπολιά, έγινε ένα βρόμικο και φτηνό αστείο που το έσερναν στους ψυχρούς διαδρόμους σαν ξεσκισμένο ρούχο. Ούτε αυτό παρεξηγώ. Η φυλακή το κάνει αυτό στους ανθρώπους. Καταργεί την ντροπή. Ξεθωριάζει τα έντονα χρώματα που η ανθρώπινη κοινωνία χρησιμοποιεί για να τονίσει τα ηθικά της όρια. Αφήνει μόνο μια δύσοσμη, θολή διαχωριστική γραμμή για να διακρίνει το σωστό από το λάθος.

Η φυλακή μετατρέπει το τραγικό σε φάρσα. Εδώ μέσα το υπέρτατο έγκλημα, η βίαιη αφαίρεση μιας ανθρώπινης ζωής, χάνει την ουσιαστική του βαρύτητα. Μένουν μόνο οι πιπεράτες λεπτομέρειες. Οι σκανδαλιστικές υποσημειώσεις της τραγωδίας. Η διακωμώδηση της καταστροφής υψώνεται σαν προστατευτικό τείχος απέναντι στους απ' έξω. Απέναντι στην άβολη αλήθεια πως η κοινωνία δε σε θέλει πια στους κόλπους της.

«Θα μου πεις;» επαναλαμβάνει η Μάρω.

Τις τελευταίες μέρες έχει γίνει πιο επίμονη από ποτέ. Ο χρόνος μας τελειώνει. Σε λίγο θα είναι πια πολύ αργά. Το κεφάλαιο «Στέλλα» θα κλείσει για εκείνη χωρίς να έχει πάρει τις απαντήσεις που θέλει.

Τώρα πια με κοιτά αλλιώς. Με ενδιαφέρουν. Απορία. Ευθύτητα. Είμαι ένας γρίφος για εκείνη. Ένα αίνιγμα που χρειάζεται να λύσει. Ίσως με την ελπίδα μιας εξιλέωσης που ασυνείδητα σκοπεύει να σφετεριστεί. Ψάχνει για μια δικαιολογία που θα ελαφρύνει το έγκλημά μου. Για μια εξήγηση που θα δικαιώσει αυτό που έχει καταλήξει να πιστεύει για εμένα. Ίσως ενδόμυχα ελπίζει να ακούσει και τη βαρυσήμαντη δήλωση. Πως είμαι αθώα. Αλλά δεν είμαι.

«Είσαι καλός άνθρωπος, Στέλλα... Άγιος άνθρωπος...» μου είπε πριν από λίγες μέρες.

Χρειάστηκαν οχτώ χρόνια συγκατοίκησης στο ίδιο κελί για

να μου αποδώσει αυτόν τον βαρύγδουπο χαρακτηρισμό. Μια διαπίστωση ξέχειλη από έκπληκτη βεβαιότητα. Βεβαιότητα χτισμένη πάνω σε αμέτρητα περιστατικά της κοινής μας ζωής. Αλλά και έκπληξη συνοδευόμενη από το βασανιστικό, αιωρούμενο ερώτημα: «Τι διάολο κάνεις εσύ εδώ μέσα;»

Καταλαβαίνω γιατί λαχταρά να ακούσει μια δήλωση αθωότητας. Έπειτα από τόσα χρόνια που η εκπνοή της μιας είναι η εισπνοή της άλλης, τα όρια ανάμεσα στο εγώ και στο εσύ έχουν γίνει δυσδιάκριτα. Άνευ πρακτικής σημασίας.

Ελπίζω πως δεν έχω φταιξει. Πως είμαι κάτι παραπάνω, κάτι καλύτερο από την ανθρώπινη χωματερή που μας περιβάλλει. Αν είναι έτσι, θα μπορεί κι αυτή να καρπωθεί λίγο απ' αυτό το φως της αθωότητας. Θα μπορεί να λέει πως εδώ μέσα γνώρισε και κάποια που ήταν πράγματι αδικημένη. Και πως η ίδια υπήρξε φίλη της...

«Πες μου, ρε Στέλλα... Μίλησέ μου», ξαναλέει σχεδόν ικετευτικά.

Τα μάτια της είναι καρφωμένα πάνω μου. Η ανάγκη της να με δικαιολογήσει μου καίει το πρόσωπο. Μακάρι να μπορούσα να της δώσω αυτό που θέλει. Μακάρι να μπορούσα να ισχυριστώ πως πράγματι αδικήθηκα. Έστω και αργά, έστω και μόνο στα δικά της μάτια, να μπορούσα να διεκδικήσω περισσότερη επιείκεια από αυτή που μου έδειξαν οι δικαστές μου.

Η Μάρω δεν παίρνει το βλέμμα της. Σήμερα είναι αποφασισμένη να μάθει. Ο χρόνος μας που τελειώνει έχει ατσαλώσει το πείσμα της. Άραγε είναι προετοιμασμένη για την αλήθεια; Σκέφτομαι πως δεν έχω το δικαίωμα να γκρεμίσω την εικόνα που έχει φτιάξει για εμένα – είναι μια παρηγοριά για εκείνη. Από την άλλη, όμως, δεν έχω το δικαίωμα να την αφήσω στην πλάνη της...

Δεκατέσσερα χρόνια πριν

Το χαμόγελο είναι περίεργο πράγμα. Αυτόνομο. Ανυπάκουο. Χρειάζεται να του επιβληθείς για να εμφανιστεί όταν δε θέλει. Όταν απλά πρέπει. Και το αντίθετο. Όταν θέλει, άντε να το μαζέψεις. Οι άκρες των χειλιών ανασηκώνονται από μόνες τους. Πάνω από μια ντουζίνα μύες ενεργοποιούνται μεταμορφώνοντας το πρόσωπό σου. Κι αν πας να το κρύψεις, καταλήγεις με στραβωμένο στόμα. Η σοβαρή έκφραση που επιδίωκεις έχει εξελιχθεί σε μια άχαρη γκριμάτσα.

Αποφασισμένη να μην παρασυρθώ από τον ενθουσιασμό μου, δίνω μάχη με το χαμόγελο που έχει αυτόβουλα κάνει την εμφάνισή του. Ταυτόχρονα νιώθω τα μάγουλά μου να κοκκινίζουν, δηλώνοντας την ντροπή τους για την αυτάρεσκη έπαρση που μαρτυρούν τα χαμογελαστά χείλη μου.

Προσγειώσου! λέω αυστηρά στον εαυτό μου. Το χαμόγελο αρνείται να επηρεαστεί από τους κανόνες σεμνότητας και ταπεινοφροσύνης που θέλω να επιβάλω. Είναι η πρώτη μου πραγματική δίκη. Η πρώτη μου νίκη. Όσο κι αν προσπαθώ να την προσγειώσω, η ψυχή μου έχει υψωθεί στα ουράνια και πανηγυρίζει.

Δε μου αρέσουν οι πανηγυρισμοί. Η επιτυχία δεν είναι ο τυχερός λαχνός που τον κραδαίνουμε σαν σημαία σε παρέλαση· είναι το φυσικό αποτέλεσμα σκληρής και μεθοδικής δουλειάς. Και έτσι πρέπει να αντιμετωπίζεται. Σαν φυσικός νόμος. Αν κουραστείς, θα πετύχεις. Αν όχι, όχι. Τόσο απλά. Τόσο μαθηματικά. Οι συναισθηματικές εξάρσεις δε χωράνε στις μαθηματικές εξισώσεις.

Αυτό είναι η ζωή. Μια μαθηματική εξίσωση. Η καθησυχαστική βεβαιότητα της σχέσης αιτίας και αποτελέσματος είναι η δοκός ισορροπίας μου. Πάνω σε αυτή έχω στηρίξει την ενήλικη ύπαρξή μου. Έχω επιβιώσει βαδίζοντας προσεκτικά πάνω στα στενά της όρια. Κάθε παρέκκλιση από αυτό το μονοπάτι έχω ήδη μάθει πού θα με οδηγήσει. Στην αυτοκαταστροφή μου.

Για εμένα δεν υπάρχει τρίτος δρόμος. Μόνο άνοδος ή κάθο-

δος. Έχω επιλέξει την άνοδο. Όχι για εμένα. Για εκείνη. Για το χατίρι της. Για εμένα η φυσική επιλογή θα ήταν η ατέρμωνη, καταστροφική κατηφόρα. Αλλά με μια τέτοια επιλογή, εκείνη θα την είχα καταδικάσει για δεύτερη φορά. Πιο σκληρά και αμετάκλητα.

Έχω μάθει, όμως, να κάνω τις επιλογές μου με τα δικά της κριτήρια. Είμαι καλά έτσι. Νιώθω πως με κάποιο τρόπο την αποζημιώνω. Δεν απολαμβάνω πραγματικά τα επιτεύγματά μου. Όχι με τον τρόπο που βιώνουν την επιτυχία οι άλλοι άνθρωποι. Αλλά είμαι καλά. Ένα «καλά» προσγειωμένο. Χαμηλόφωνο. Ασφαλές.

Σήμερα, όμως, νιώθω διαφορετικά. Υπάρχει μια βαθιά ικανοποίηση στην ψυχή μου. Μια αίσθηση που ίσως προσομοιάζει στην ευτυχία. Δε σκέφτηκα ποτέ να κυνηγήσω την ευτυχία. Πώς θα μπορούσα άλλωστε; Αλλά να που σήμερα, για πρώτη φορά έπειτα από πολλά χρόνια, αγωνίζομαι να κρατήσω τα πόδια μου στο έδαφος. Να κοντρολάρω αυτή τη μεθυστική αίσθηση που με έχει κατακλύσει.

Προσπαθώ να δικαιολογηθώ στον εαυτό μου. Δεν μπορεί να είναι η νίκη που έχει ξεσηκώσει αυτά τα συναισθήματα. Δεν είναι η πρώτη φορά που οι προσπάθειές μου στέφονται από επιτυχία.

Πέρασα πρώτη στη Νομική Αθηνών. Ως φοιτήτρια κέρδισα επανειλημμένα σε διεθνείς διαγωνισμούς. Αποφοίτησα με επαίνους. Έκανα το μεταπτυχιακό μου με κρατική υποτροφία. Διακρίθηκα από την πρώτη μου μέρα στο δικηγορικό γραφείο όπου έπιασα δουλειά. Έχω ακούσει αμέτρητα μπράβο. Αλλά ποτέ, κανένα μπράβο και κανέναν έπαινο δε με έφερε αντιμέτωπη με αυτό το ανυπότακτο χαμόγελο που σήμερα δε λείει να φύγει από τα χείλη μου.

Όχι, δεν είναι η επιτυχία που με έχει ξεσηκώσει. Άλλωστε, ξέρω πως η επιτυχία δεν ανήκει σ' εμένα αλλά σ' εκείνη. Πάντα θα ανήκει σ' εκείνη. Στη δική της πίστη. Στις δικές της θυσίες.

Προσπαθώ να καταλάβω τι ήταν αυτό που ενεργοποίησε τον ενθουσιασμό μου. Η μνήμη μου ανατρέχει στις λεπτομέρειες των

τελευταίων μηνών. Θυμάμαι την πρώτη μου συνάντηση με τον πελάτη μου. Το ήξερα από την πρώτη στιγμή πως ήταν αθώος. Είχε κατηγορηθεί άδικα για χρήση πλαστού εγγράφου. Άδικα. Ήμουν βέβαιη γι' αυτό.

Θυμάμαι τη μέρα που μου περιέγραψε την υπόθεση. Είχε αποφοιτήσει από το ΤΕΙ Λογιστικής Αθηνών το 1984. Δέκα χρόνια μετά, μια πυρκαγιά που έκαψε ολοσχερώς το πατρικό του σπίτι ήταν η αιτία να καταστραφεί το πρωτότυπο πτυχίο του. Είχε απευθυνθεί τότε στη γραμματεία της σχολής του και είχε πάρει ένα αντίγραφο, το οποίο πολύ αργότερα χρησιμοποίησε για να διεκδικήσει μια θέση στην οικονομική υπηρεσία ενός δήμου.

Πριν από τρία χρόνια μια κακοπροαίρετη συνάδελφος είχε καταγγείλει πως το αντίγραφο του πτυχίου του ήταν πλαστό. Η αρμόδια υπηρεσία του δήμου ζήτησε επίσημη βεβαίωση από τη σχολή πως ο πελάτης μου είχε πράγματι αποφοιτήσει. Η απάντηση της σχολής ήταν καταπέλτης. Κανείς με αυτό το όνομα δεν είχε αποφοιτήσει, δεν είχε φοιτήσει, δεν είχε καν εγγραφεί στο Τμήμα Λογιστικής.

Η αλυσιδωτή αντίδραση που ακολούθησε πήρε μορφή χιονοστιβάδας. Ο πελάτης μου ήρθε αντιμέτωπος με την ποινική δικαιοσύνη για χρήση πλαστού εγγράφου. Η υπηρεσία του τον έθεσε σε διαθεσιμότητα. Ο μεταπτυχιακός του τίτλος που είχε βασιστεί στην ύπαρξη του πρώτου πτυχίου ανακλήθηκε. Οι πελάτες που εξυπηρετούσε ως ανεξάρτητος λογιστής άρχισαν να τον αποφεύγουν. Οι αλληπάλληλες αναβολές της εκδίκασης και οι αμοιβές των δικηγόρων τον είχαν γονατίσει οικονομικά. Ό,τι έχτιζε επαγγελματικά τα τελευταία είκοσι χρόνια γκρεμιζόταν σαν πύργος από τραπουλόχαρτα.

Τη μέρα που επισκέφθηκε το μικρό μου γραφείο ήταν απελπισμένος. Μόλις έριξε μια ματιά στον χώρο, η απελπισία του κορυφώθηκε. Οι άδειοι τοίχοι, ο μικρός φωταγωγός που έβλεπε σε έναν γκριζωπό ακάλυπτο χώρο, η μία και μοναδική καρέκλα επισκέπτη, το φτηνιάρικο γραφειάκι. Και πίσω από αυτό

εγώ. Μια νεαρή κοπελίτσα, όπως με είχε περιγράψει αργότερα. «Εσείς είστε η δικηγόρος;» με είχε ρωτήσει με δυσπιστία.

Η βεβαίωση της σχολής πως το όνομά του δεν υπήρχε στα αρχεία ήταν σχεδόν αδύνατο να αντικρουστεί. Από την άλλη πλευρά η επιτυχημένη σταδιοδρομία του φαινόταν παράλογο να έχει χτιστεί πάνω σε ένα ανύπαρκτο πτυχίο. Αναρωτήθηκα πώς ήταν δυνατό να μην υπάρχει ούτε ένας μάρτυρας που να μπορεί να βεβαιώσει τον ισχυρισμό του. Κάποιος καθηγητής ή συμφοιτητής. Είχε απαντήσει με ένα ανασήκωμα των ώμων. Δε μου έκανε εντύπωση. Ήταν άνθρωπος χαμηλών τόνων. Σχεδόν αόρατος. Δε θα τον θυμόσουν έστω και αν τον είχες δει μια μέρα πριν. Πόσο μάλλον ύστερα από είκοσι χρόνια.

Επισκέφθηκα τις εγκαταστάσεις της σχολής τρεις φορές προσπαθώντας να βρω μια άκρη. Οι καθηγητές του είχαν όλοι συνταξιοδοτηθεί. Παρ' όλα αυτά κατόρθωσα να μιλήσω με ορισμένων από αυτούς. Δεν τον θυμόταν κανείς.

Κάποιοι, όμως, μου είπαν πως η περίπτωση του δεν ήταν πρωτοφανής. Υπήρχαν φήμες πως στον σεισμό του 1999 τα αρχεία της σχολής είχαν καταστραφεί μαζί με μεγάλο μέρος του κτιρίου. Οι ελπίδες μου αναπτερώθηκαν, αλλά μόνο για λίγο. Έπειτα από πολλές άκαρπες προσπάθειες, αναγκάστηκα να αποδεχτώ το γεγονός ότι η σχολή δε θα επιβεβαίωνε ποτέ κάτι τέτοιο εγγράφως. Αναμενόμενο... Μια τέτοια επίσημη παραδοχή θα αποτελούσε πλήγμα για την αξιοπιστία της.

Πέρασα τους επόμενους δυο μήνες ψάχνοντας. Ξενυχτούσα στο ίντερνετ και σε τηλεφωνικούς καταλόγους διασταυρώνοντας πληροφορίες και αναζητώντας αποφοίτους εκείνης της εποχής. Τελικά, όταν πια ήμουν πεπεισμένη πως είχα φτάσει σε αδιέξοδο, εμφανίστηκε η λύση. Ένα μικρό φακελάκι που σηματοδοτούσε τη λήψη νέου ηλεκτρονικού μηνύματος. Κάποιος είχε απαντήσει στις εκκλήσεις μου. Κάποιος παλιός συμφοιτητής είχε θυμηθεί τον πελάτη μου και ήταν πρόθυμος να καταθέσει.

Παίζω στη μνήμη μου σαν ασπρόμαυρο φιλμάκι τις λεπτομέ-

ρειες της δίκης. Θυμάμαι την έκφραση του αντίδικου όταν παρυσίασα την ένορκη κατάθεση του μάρτυρα. Ακούω νοερά την ετυμηγορία. Αθώς. Βλέπω το πρόσωπο του πελάτη μου. Την ανακούφιση στα βουρκωμένα μάτια του. Την αγαλλίαση της δικαίωσης. Είχα βοηθήσει έναν άνθρωπο να σώσει το όνομά του, την επαγγελματική του υπόσταση, το οικοδόμημα της ζωής του. Πόσο μεγάλο, πόσο σημαντικό ήταν αυτό!

Οι σκέψεις μου με βοηθούν να ορίσω αυτό που νιώθω. Δεν είναι έπαρση. Είναι ευγνωμοσύνη. Είμαι ευγνώμων σε αυτόν τον άνθρωπο που μου εμπιστεύτηκε την υπεράσπισή του. Σ' εμένα. Μια άσημη και άπειρη δικηγόρο. Του είμαι ευγνώμων γιατί επέτρεψε κάτι στη ζωή μου βγάζει νόημα. Νιώθω χρήσιμη.

Διασχίζω το πλακόστρωτο στην αυλή του δικαστικού μεγάρου χωρίς να κοιτώ γύρω μου. Το βλέμμα μου είναι στυλωμένο σε ένα αύριο που για πρώτη φορά δείχνει ελπιδοφόρο. Έχει έναν σκοπό...

Κατευθυνόμενη προς την έξοδο νιώθω ένα ελαφρύ άγγιγμα στον ώμο μου.

«Κυρία Δήμου!»

Γυρίζω προς την πηγή της φωνής και βλέποντάς τον προσπαθώ να μη δείξω την έκπληξή μου. Δεν τα καταφέρνω. Το σαστισμένο, γεμάτο δέος βλέμμα μου μαρτυρά τα συναισθήματά μου.

«Δημήτρης Μόραλης», συστήνεται χαμογελώντας και προτείνοντάς μου το χέρι του.

Γνωρίζω πολύ καλά ποιος είναι. Όλοι τον γνωρίζουν. Ο χαρακτηρισμός «μεγαλοδικηγόρος» είναι λίγος.

Ανταλλάσσουμε χειραψία. Το μικροκαμωμένο χέρι μου εξαφανίζεται μέσα στην παλάμη του. Τα δάχτυλά του τυλίγονται γύρω από τα δικά μου για περισσότερο από όσο συνηθίζεται.

«Ήσουν θαυμάσια εκεί μέσα! Σαν ένα μικρό ηφαίστειο! Ήθελα να σε συγχαρώ και προσωπικά για τη νίκη σου!» μου λέει με χειμαρρώδη διαχυτικότητα.

Η πληθωρική του παρουσία γεμίζει το οπτικό μου πεδίο. Ψελ-

λίγω ένα διστακτικό «ευχαριστώ πολύ» και βλέπω το χαμόγελό του να πλαταίνει, φωτίζοντας το πρόσωπό του.

«Έχεις χρόνο για έναν καφέ;» με ρωτά με αφοπλιστική οικειότητα.

Αν μας παρατηρούσε κάποιος θα έλεγε πως έχουμε πει άπειρους καφέδες μαζί. Ετοιμάζομαι να αρνηθώ, αλλά το ξανασκέφτομαι. Αν έχει εκείνος χρόνο, θα ακουστεί γελοίο να ισχυριστώ πως εγώ δεν έχω. Και επιπλέον θα είναι ολότελα ψέμα. Η μια και μοναδική μου υπόθεση έχει μόλις κλείσει.

Δέκα λεπτά μετά πίνω απανωτές γουλιές καφέ για να κρύψω τη νευρική μου. Έχουμε καθίσει στο πιο σικ στέκι της περιοχής. Προσέχω πως αρκετοί θαμώνες από διπλανά τραπέζια μάς κοιτούν με περιέργεια. Εκείνος είναι πασίγνωστος. Εγώ πάλι είμαι κυριολεκτικά η καμία. Τι δουλειά έχω μαζί του;

Ο Μόραλης με βομβαρδίζει με ερωτήσεις. Οι διάφοροι ψυχαναγκασμοί μου με ενημερώνουν ότι θα έπρεπε να νιώθω άβολα. Η άνεση και η απλότητα του συνομιλητή μου σχεδόν μου επιβάλλουν το αντίθετο.

Το ενδιαφέρον που δείχνει θα μπορούσε να είναι κολακευτικό. Αν ήμουν επιρρεπής στην κολακεία· δεν είμαι. Απαντώ στις ερωτήσεις του σχεδόν σαν να δίνω συνέντευξη.

Με ρωτά για την υπόθεση. Για τον τρόπο που τη χειρίστηκα. Δείχνει εντυπωσιασμένος από την επιμονή και τη μεθοδικότητά μου. Μετά ρωτά για τις σπουδές μου, για τους καθηγητές μου, για την περίοδο που δούλεψα ως ασκούμενη, για τους μέχρι τώρα εργοδότες μου. Ακούει τις απαντήσεις μου με προσοχή, σχολιάζοντας τότε τότε για κοινούς γνωστούς και κοινές εμπειρίες.

Είναι τουλάχιστον δεκαπέντε χρόνια μεγαλύτερός μου με μια καριέρα γεμάτη επιτυχίες. Είναι διάσημος και απ' όσο γνωρίζω πάμπλουτος. Τι κοινό θα μπορούσαμε να έχουμε; Παρ' όλα αυτά εκείνος βρίσκει αρκετά. Ίσως για να με κάνει να νιώσω πως το χάσμα ανάμεσά μας δεν είναι τόσο μεγάλο όσο φαίνεται.

Αναπόδραστα η κουβέντα μας στρέφεται σε πιο προσωπικά ζητήματα. Με ρωτά αν είμαι παντρεμένη. Γελάω με την ιδέα.

«Γιατί σου φαίνεται αστείο;» ρωτά παραξενεμένος. «Βέβαια είσαι πολύ νέα ακόμα, αλλά είσαι και πολύ όμορφη. Δύσκολο να φανταστώ πως δεν είσαι ήδη δεσμευμένη...» Το βλέμμα του είναι διερευνητικό. Μου προκαλεί νευρικήντητα, αλλά και κάτι άλλο πιο απροσδιόριστο. Και πιο ευχάριστο.

Ανασηκώνω τους ώμους μου. Η ερωτική μου ζωή ξεκίνησε στα δεκατρία μου, με παρτενέρ έναν συμμαθητή μου. Συνεχίστηκε για λίγα χρόνια με αναρίθμητους άλλους. Διακόπηκε απότομα στα δεκαεφτά μου. Από τότε δεν έχω σκεφτεί ποτέ το ενδεχόμενο πως θα μπορούσε κάποτε να ξαναρχίσει. Πιστεύω πως το κεφάλαιο «άντρες» έχει κλείσει οριστικά για εμένα. Φυσικά δεν του λέω τίποτα για όλα αυτά. Αρκούμαι σε ένα αμήχανο χαμόγελο.

«Καταλαβαίνω, καταλαβαίνω!» λέει γελώντας. «Η Νομική θέλει θυσιές! Αλλά ίσως είναι καιρός να αρχίσεις να ενδιαφέρεσαι και για την προσωπική σου ζωή. Εγώ έχω παντρευτεί δύο φορές. Την πρώτη χήρεψα και τη δεύτερη χώρισα», με ενημερώνει. Το ύφος του είναι ανέμελο. Ασύμβατο με τη δυσάρεστη σημασία των λέξεων «χήρεια» και «διαζύγιο».

«Λυπάμαι», λέω με ειλικρίνεια.

«Εγώ όχι», απαντά κοφτά. «Η ζωή συνεχίζεται», συμπληρώνει αδιάφορα αποφεύγοντας στιγμιαία το συμπονετικό βλέμμα μου. Για ένα κλάσμα του δευτερολέπτου διακρίνω μια πικρή σύσπαση στις άκρες των χειλιών του.

«Μίλησέ μου για την οικογένειά σου», μου λέει γυρνώντας γρήγορα την κουβέντα σ' εμένα.

Δαγκώνομαι. Όπως πάντα.

«Οι γονείς σου; Με τι ασχολούνται;» ρωτά ανίδεος για τον κόμπο που έχει δέσει το στομάχι μου.

«Έχουν πεθάνει», απαντώ λακωνικά και στρέφω αλλού το βλέμμα μου.

«Ω! Λυπάμαι... Τους έχασες νωρίς;» Τα μάτια του δείχνουν ανυπόκριτο ενδιαφέρον.

Γνέφω καταφατικά. «Τον πατέρα μου όταν ήμουν μωρό. Τη μητέρα μου λίγο αργότερα». Δεν αναφέρω τον πατριό μου. Ποτέ. Για κανένα λόγο.

«Και ποιος σε μεγάλωσε;» με ρωτά με περιέργεια.

Έχω πει πολλές φορές την ίδια ιστορία. Τόσες που σχεδόν την έχω πιστέψει. Απαντώ χωρίς δισταγμό. «Μεγάλωσα σε ίδρυμα. Δε μου πολυαρέσει να μιλώ γι' αυτό».

Έχω προσέξει πως κανείς δεν κάνει πολλές ερωτήσεις στο άκουσμα αυτής της φράσης. Κανείς δε θέλει να μάθει πολλά για τη ζωή ενός ορφανού σε ένα ίδρυμα. Ίσως λόγω των ευαίσθητων χορδών που αγγίζει η ίδια η έννοια της ορφάνιας. Ή ίσως επειδή τα ορφανοτροφεία προκαλούν μια άβολη αμηχανία στους βολεμένους της κοινωνίας. Όπως και να 'χει, έχω διαπιστώσει επανειλημμένα πως αυτή η φράση βάζει φρένο στην περιέργεια και την αδιακρισία των ανθρώπων.

«Το σέβομαι», απαντά με κατανόηση, και εγώ πνίγω έναν αναστεναγμό ανακούφισης. Έχω συνηθίσει τα ψέματα. Αλλά αυτό δε σημαίνει πως μου είναι ευχάριστα.

«Αδέλφια;» ρωτά μετά. Η επιμονή του να συνεχίζει τις ερωτήσεις μου προκαλεί δυσφορία. Περίεργο. Νόμιζα πως είχα αναπτύξει ανοσία σε αυτές τις συζητήσεις.

«Όχι», λέω κουνώντας το κεφάλι μου αρνητικά.

«Δηλαδή είσαι αυτό που λέμε ολομόναχη στον κόσμο;» Η ερώτηση έχει ειπωθεί ανάλαφρα, αλλά το βλέμμα του είναι σοβαρό. Τον παρατηρώ ψάχνοντας για τις συνηθισμένες αντιδράσεις. Ξαφνιάζομαι που δεν τις βρίσκω. Στους περισσότερους, η διαπίστωση πως δεν έχω κανέναν προκαλεί οίκτο. Σε κάποιους ακόμα και τρόμο για το πόσο θλιβερή μπορεί να είναι μια τέτοια ζωή.

Ο Μόραλης, όμως, είναι διαφορετικός. Στο πρόσωπό του διακρίνω μόνο θαυμασμό. «Παρ' όλα αυτά κατάφερες να σπουδά-

σεις και να σταθείς στα πόδια σου... Και μάλιστα με επιτυχία!» σχολιάζει δείχνοντας εντυπωσιασμένος. Η αντίδρασή του με εκπλήσσει. Συνήθως οι άνθρωποι το έχουν πιο εύκολο να σε λυπούνται από το να σε θαυμάζουν.

Πολύ νωρίς στη ζωή μου αναγκάστηκα να θωρακιστώ απέναντι στα λόγια των άλλων. Το τείχος που έχτισα για να προφυλαχτώ από την κριτική τους με έκανε να γίνω απρόσβλητη ακόμα και στα θετικά σχόλια. Καμία επίκριση και κανένα κομπλιμέντο δεν μπορούσε να διαπεράσει την άμυνά μου. Μέχρι τώρα. Γιατί, για κάποιον ανεξήγητο λόγο, ο θαυμασμός του Μόραλη με αγγίζει.

Τον παρατηρώ πιο προσεκτικά. Έχει τη φήμη του γοητευτικού και περιζήτητου εργένη. Διαπιστώνω και μόνη μου πως αυτός ο τίτλος είναι ακριβής. Δεν έχει κλασική ομορφιά, αλλά τα χαρακτηριστικά του, η αυτοπεποίθησή του, η έντονη παρουσία του... καθετί πάνω του εκπέμπει μαγνητισμό...

Προσπαθώ να φέρω στη μνήμη μου όσα έχω ακούσει ή διαβάσει γι' αυτόν. Οι πρώτες πληροφορίες που μου έρχονται στο μυαλό αφορούν τις επαγγελματικές του επιτυχίες. Ύστερα μια ανάμνηση από κάποιο κουτσομπολίστικο τηλεοπτικό πρόγραμμα. Κάτι σχετικό με το διαζύγιό του. Αν είχα καταλάβει καλά, ήταν επεισοδιακό. Αποδιώχνω βιαστικά τη σκέψη. Δε με ενδιαφέρει η προσωπική του ζωή. Δε θέλω να με ενδιαφέρει.

«Λοιπόν, Στέλλα... θέλω να σου προτείνω κάτι...» μου λέει κοιτώντας με αινιγματικά.

Περιμένω να ακούσω ανέκφραστη. Υποψιάζομαι πως του αρέσω. Φαντάζομαι πως θα μου προτείνει κάποια έξοδο σε ένα πιο κατάλληλο μέρος. Έχω ήδη αποφασίσει πως θα αρνηθώ. Η πρότασή του, όμως, με αιφνιδιάζει.

«Θέλω να έρθεις να δουλέψεις μαζί μου», λέει κοιτώντας με σταθερά στα μάτια. Το ύφος του δεν επιτρέπει καμία παρεξήγηση. Οι προθέσεις του φαίνονται αυστηρά επαγγελματικές.

Ξεροκαταπίνω προσπαθώντας να σκεφτώ γρήγορα. Θυμά-

μαι το ασφυκτικά μικρό γραφειάκι μου στην παμπάλαια πολυκατοικία της Κυψέλης. Δεν πάνε παρά μόνο λίγοι μήνες που το έχω νοικιάσει.

Η απόφαση να πορευτώ μόνη μου ήταν πολύ συνειδητή. Απέρριψα έπειτα από πολλή σκέψη τις προτάσεις συνεργασίας που είχα. Δεν ήθελα να συμβιβαστώ με τις υποθέσεις που θα μου ανέθεταν. Ήθελα να μπορώ να επιλέγω. Τα χρήματα δεν ήταν ποτέ το ζητούμενό μου. Μου αρκεί να αντεπεξέρχομαι στις υποχρεώσεις μου. Πάνω από όλα ποθώ να δώσω νόημα στην καθημερινότητα της δουλειάς μου. Να υπερασπίζομαι ανθρώπους που πιστεύω. Να βοηθάω. Να είμαι χρήσιμη.

Του εξηγώ τον τρόπο που σκέφτομαι παρατηρώντας τις αντιδράσεις του. Σπάνια μιλώ για τον εαυτό μου τόσο πολύ. Και όποτε το κάνω είμαι προετοιμασμένη να αντιμετωπίσω σαρκασμό και ειρωνικά σχόλια. Αντίθετα, όμως, από το τι πιστεύουν οι άλλοι, οι απόψεις μου δεν είναι ρομαντικές. Είναι καθαρά και ξάστερα πραγματιστικές. Σπούδασα Νομική για να υπηρετήσω τη δικαιοσύνη. Αυτό κάνω. Αν είχα άλλες προτεραιότητες θα έπρεπε να έχω επιλέξει κάποιο άλλο αντικείμενο. Τόσο απλά. Τόσο μαθηματικά απλά.

Αναρωτιέμαι γιατί του λέω τόσο πολλές λεπτομέρειες. Θα μπορούσα να του απλά πως δεν ενδιαφέρομαι. Όλη αυτή η αναφορά στην κοσμοθεωρία μου είμαι βέβαιη ότι θα τον κάνει να πληξει ή να με κοιτάξει επιτιμητικά. Να σκεφτεί πως είμαι αιθεροβάμων ή ακόμα χειρότερα πως έχω ψευδαισθήσεις ηθικού μεγαλείου. Εγώ ξέρω ότι δεν είναι έτσι. Ξέρω ότι πίσω από όλα αυτά κρύβεται άλλος ένας ψυχαναγκασμός. Μια επιτακτική ανάγκη να υπηρετήσω το δίκαιο αγωνιζόμενη να εξιλεωθώ. Εκείνος, όμως, δεν το ξέρει. Κι ούτε σκοπεύω φυσικά να του το πω.

Για άλλη μια φορά ο Μόραλης με εκπλήσσει. Στο πρόσωπό του δεν υπάρχει ίχνος ειρωνείας ή επίκρισης. Γνέφει καταφατικά. «Καταλαβαίνω τι λες», μουρμουρίζει χαμογελώντας. «Ξέρεις, κατά βάθος σε ζηλεύω», προσθέτει ξαφνιάζοντάς με.

«Εσείς εμένα;» ρωτώ με ειλικρινή απορία. «Τι θα μπορούσατε να ζηλέψετε εσείς από εμένα;»

«Πρώτα από όλα κάνε μου τη χάρη να μου μιλάς στον ενικό. Εκτός και αν θες να σε αποκαλώ κι εγώ κυρία Δήμου», μου λέει πειραχτικά.

Γελάω και κουνώ το κεφάλι μου αρνητικά. «Όχι, προς Θεού! Αλλά δε μου είπατε... δε μου είπες, τι είναι αυτό που ζηλεύεις;» Εύχομαι να μην πει πως ζηλεύει τον ρομαντισμό μου ή κάτι παρόμοιο, γιατί αυτό θα σημαίνει πως με θεωρεί απλά αφελή.

«Ζηλεύω το κουράγιο σου. Θέλει κουράγιο να επιλέγεις να κάνεις το σωστό. Αυτό που σου υπαγορεύει η συνείδησή σου...»

Δαγκώνω τα χείλη μου για να μη φωνάξω. Πόσο λάθος κάνει! Πόσο έξω πέφτει! Το μόνο που χαρακτηρίζει τη συνείδησή μου είναι η ενοχή της. Μια ενοχή που αυτή τη στιγμή θεριεύει κάτω από το γεμάτο ειλικρινή θαυμασμό βλέμμα αυτού του άντρα. Έναν θαυμασμό που δεν τον αξίζω. Έχω πλήρη συναίσθηση ότι τον εξαπατώ. Άθελά μου του έχω δημιουργήσει μια εντύπωση που απέχει έτη φωτός από την πραγματικότητα.

Κοιτώ νευρικά το ρολόι μου.

«Πρέπει να φύγεις;» ρωτά παρατηρώντας την κάθε μου κίνηση.

Γνέφω καταφατικά. «Ναι, δυστυχώς πέρασε η ώρα χωρίς να το καταλάβω».

«Αυτό ίσως και να σημαίνει πως κάνω καλή παρέα», λέει χαμογελώντας παιχνιδιάρικα.

«Την καλύτερη!» επιβεβαιώνω ανταποδίδοντας το χαμόγελο.

«Μπορώ να ελπίζω τότε πως θα ξανασκεφτείς την πρότασή μου;» με ρωτά καθώς πιάνω την τσάντα μου από το μπράτσο της καρέκλας.

Κοντοστεκόμαι. «Γιατί θέλεις να δουλέψω για εσένα;» ρωτώ προσπαθώντας να καταλάβω.

«Όχι για εμένα. Μαζί μου», με διορθώνει.

«Οκεί, μαζί σου. Γιατί; Όπως σου είπα είμαι πολύ... παρά-

ξηνη. Δεν προτίθεμαι να κάνω συμβιβασμούς, δεν αναλαμβάνω υποθέσεις που δε μου αρέσουν, δεν...»

«Για όλους αυτούς τους λόγους», με διακόπτει. «Και γιατί πιστεύω πως θα εξελιχθείς σε μια λαμπρή δικηγόρο», συμπληρώνει με σιγουριά.

Τον κοιτώ χωρίς να απαντώ.

«Στέλλα...» αρχίζει να λέει γέροντας ελαφρά προς το μέρος μου. Πιέζω τον εαυτό μου να μη μετακινήσω το σώμα μου. Ταυτόχρονα συνειδητοποιώ πως μου αρέσει ο τρόπος που λέει το όνομά μου. Η σκέψη και μόνο με κάνει να χάσω τον έλεγχο και να κάνω αυτό ακριβώς που ήθελα να αποφύγω. Ο κορμός μου κινείται σχεδόν αντανakλαστικά προς τα πίσω. Εκείνος χαμογελάει με την αντίδρασή μου.

«Σε παρακαλώ να το σκεφτείς», συνεχίζει σοβαρεύοντας. «Αν θέλεις να βοηθήσεις ανθρώπους, πρέπει να είσαι σε θέση να τους βρεις. Στο δικό μου γραφείο φτάνουν εκατοντάδες υποθέσεις κάθε μήνα. Και σου υπόσχομαι πως θα έχεις πάντα δικαίωμα επιλογής...»

Η πρότασή του είναι ελκυστική. Ο ίδιος είναι ελκυστικός. Ένας λόγος παραπάνω για να αρνηθώ. «Όχι», λέω σταθερά. «Ευχαριστώ πάρα πολύ, αλλά...»

Σηκώνει το χέρι του και με διακόπτει. «Μη μου απαντάς τώρα», λέει αποφασιστικά. Πιάνει τον δερμάτινο χαρτοφύλακά του απ' το πάτωμα και τον ανοίγει. Βγάζει μια κάρτα του και μου την προτείνει. «Θα περιμένω την απάντησή σου σε μια εβδομάδα από σήμερα».

Σήμερα

«Ὡστε είναι αλήθεια πως ήσουν δικηγόρος...» μουρμουρίζει η Μάρω σκεφτικά.

Γνέφω καταφατικά. Δε μου λέει τίποτα πια αυτή η ιδιότητα. Ανήκει σε μια άλλη ζωή.

«Όταν σε είχαν πρωτοφέρει εδώ, ήταν ακόμα μέσα η Λούλα η Λαρισαία. Δεν ξέρω αν τη θυμάσαι. Την είχαν μπαγλαρώσει για απάτη...»

Κουνώ το κεφάλι μου αρνητικά και περιμένω υπομονετικά να συνεχίσει.

Η Μάρω είναι συνηθισμένη στην αδύνατη μνήμη μου. Ξέρει πια πως δε θυμάμαι επειδή σπάνια προσέχω. Τον περισσότερο καιρό είμαι αποτραβηγμένη στον κόσμο μου.

«Αυτή, λοιπόν», συνεχίζει χωρίς να μπει στον κόπο να κάνει περισσότερες διευκρινίσεις για την ταυτότητα της Λούλας, «ήταν έξω όταν γινόταν η δίκη σου. Ήταν μικρή τότε βέβαια, αλλά της είχε κάνει εντύπωση και σε θυμόταν».

Κάνει μια παύση για να τραβήξει για γερή ρουφηξιά από το άφιλτρο τσιγάρο της.

«Πόσα χρόνια ήσουν στη Θήβα πριν σε φέρουν εδώ;» με ρωτά απρόσμενα.

«Έξι», απαντώ μονολεκτικά.

«Δεν είναι και λίγα...» σχολιάζει η Μάρω. «Παρ' όλα αυτά η τύπισσα θυμόταν την περίπτωσή σου...»

Δεν εκπλήσσομαι. Η υπόθεσή μου δεν είχε να κάνει με ένα συνηθισμένο έγκλημα. Ήταν ένα τεράστιο κοινωνικό σκάνδαλο. Τα κανάλια και τα κουτσομπολίστικα περιοδικά το είχαν λατρέψει.

«Αυτή, λοιπόν, μας είχε πει ότι ήσουν δικηγόρος, αλλά τότε δεν την είχαμε πολυπιστέψει. Δικηγόρος και να καταλήξεις εδώ μέσα... Θα έπρεπε να είσαι μεγάλη χασοδίκης!»

Χαμογελώ στο άκουσμα του χαρακτηρισμού. Τον είχα ακούσει άπειρες φορές τα πρώτα χρόνια του εγκλεισμού μου.

«Κατά βάθος, όμως, το ξέραμε...» συνεχίζει ακάθεκτη. «Φαινόσουν απ' την πρώτη ματιά ότι δεν ήσουν του σιναφιού μας...»

Δεν απαντώ. Δεν καταλαβαίνω τι χαρακτηρίζει το σινάφι τους που εγώ δεν το έχω. Σίγουρα δεν είναι τα αιματοβαμμένα χέρια. Γιατί αυτά οπωσδήποτε τα έχω.

«Για λέγε... τι έγινε μετά;» με ρωτά.

Κλείνω για μια στιγμή τα μάτια μου. Παίρνω μια βαθιά ανάσα. Σήμερα θα μιλήσω. Θα τα πω όλα. Ή έστω σχεδόν όλα...

*Μυστικά, ψέματα και ανομολόγητες ενοχές.
Εγκλήματα που αναζητούν επιτακτικά τους δράστες τους.
Η δυσία μιας μάνας που ζητά δικαίωση.*

Μέσα από το κελί της η Στέλλα αφηγείται. Περιδιαβάζει στις φτωχογειτονίες της στερημένης παιδικής ηλικίας της· στους κακόφημους δρόμους της εφιαλτικής εφηβείας της· στα πανεπιστημιακά αμφιθέατρα όπου ακόνισε το μυαλό και την ψυχή της, αποφασισμένη να δώσει αξία και νόημα στην ύπαρξή της· στις δικαστικές αίθουσες όπου της έταξαν μια λαμπρή καριέρα δικηγόρου· στην πολυτελή έπαυλη της οικογένειας Μόραλη, όπου έλπιζε ότι θα δραπετεύσει οριστικά από τη μοίρα της, ότι θα βρει τον έρωτα, τη θαλπωρή και τη γαλήνη.

Όμως, η ζωή δε μένει ποτέ απλήρωτη. Η συνάντηση με το πεπρωμένο είναι αναπόδραστη. Και η Στέλλα πρέπει να επιλέξει τον καθρέφτη της και να αποδείξει από τι είναι φτιαγμένη. Κι ύστερα να κοιτάξει το είδωλό της κατάματα, διεκδικώντας την εξιλέωση και την ελπίδα που η ζωή της αρνήθηκε.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 21655

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η